

FINANȚAREA CAPITALULUI UMAN ÎN REPUBLICA MOLDOVA. STUDIU COMPARATIV REGIONAL

*Dr. hab. Anatol ROTARU*¹

Rodica CUJBA^{1,2}

*Dr. Svetlana ALEXEEVA*³

¹*Institutul de Dezvoltare a Societății
Informaționale*

²*Institutul de Economie, Finanțe
și Statistică*

³*Universitatea de Stat din Moldova*

HUMAN CAPITAL FINANCING IN THE REPUBLIC OF MOLDOVA. REGIONAL COMPA- RATIVE STUDY

The progress of developed countries gave rise to the knowledge based economy. The core of this kind of economy is human potential, its cost being 10-11 times bigger than GDP. Thus the human potential is the strategic priority of a country and investment in it results in economical growth. Because of the lack of important natural resources in the Republic of Moldova, investment in human potential development is even more essential for sustainable progress of the country.

Progresul țărilor dezvoltate a adus la formarea unei noi economii – economia cunoașterii. Baza economiei noi o constituie capitalul uman.

Teoria capitalului uman își ia începutul în anii 50-60 ai secolului XX în SUA, fiind lansată de Theodore Schultz [1] și Gary Becker [2]. Pentru rezultate teoretice în acest domeniu economiștii americani Schultz în 1979 și Becker în 1992 au devenit laureații premiului Nobel.

În mare măsură grație acestei teorii, în sec. XX în SUA investițiile în educație și sănătate nu mai erau percepute ca fiind cheltuieli inevitabile în procesul de producere socială, ci au început să fie tratate ca investiții foarte importante în dezvoltarea țării [3].

Concepția capitalului uman este astăzi una dintre principalele direcții teoretice ale științei economice. Potrivit definiției clasice, capitalul uman reprezintă „... resursele productive concentrate în resurse de muncă, competențe și cunoaștere” [4].

În 2009, Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică (OCDE) a lansat un proiect dedicat elaborării metodologiei unificate de măsurare a capitalului uman pentru comparația interstatală. După cum s-a concluzionat în urma analizei a 14 țări-membre ale OCDE, costul capitalului uman este în medie de 10-11 ori mai mare decât PIB-ul și de 3,6-7,0 ori mai mare decât activele de bază [5].

Datele Băncii Mondiale și ale programului de dezvoltare ONU arată, că circa 20% din totalul bogăției lumii revin resurselor naturale, 16% – bunurilor materiale, iar 64% – capitalului uman. În țările dezvoltate acest indicele capitalului uman constituie 70-80%.

Capitalul uman reprezintă prioritatea strategică pentru majoritatea țărilor dezvoltate, iar investițiile în acest domeniu contribuie la creșterea economică. Din cauza lipsei resurselor naturale în Republica Moldova, investițiile în dezvoltarea potențialului uman sunt deosebit de actuale pentru evoluția sustenabilă ascendentă a țării.

Consiliul economic și social al ONU (1975) a dedus, că la calcularea indicelui de dezvoltare a capitalului uman e necesar a ține cont de mai multe componente, și anume: educația, cercetarea-dezvoltarea, sănătatea, cultura și arta, asigurarea informațională. În articolul anterior, autorii publicației, în baza datelor statistice, au analizat numărul și dinamica potențialului uman din sfera științei și inovării, educației și sănătății în Republica Moldova, în comparație cu alte state [6]. A fost pus în evidență impactul negativ al finanțării insuficiente a științei în anii 90 ai sec. XX asupra numărului cercetătorilor și „îmbătrânirii” vârstei potențialului științific uman. Drept rezultat, numărul de cercetători per 1 000 de angajați în câmpul muncii a scăzut de câteva ori în comparație cu majoritatea țărilor CSI și a lumii.

În legătură cu susținerea financiară insuficientă la nivel guvernamental a sferei de cercetare-dezvoltare, problema creșterii potențialului științific uman în Republica Moldova rămâne a fi una foarte acută. Totuși, trebuie să menționăm că în perioada 2004-2008 cercetarea a fost una prioritară pentru stat, finanțarea acesteia majorându-se considerabil.

Analiza raportului Academiei de Științe a Moldovei pentru perioada 2006-2010 denotă că majorarea finanțării a dat un impuls dezvoltării cercetărilor științifice în Republica Moldova atât în domeniul științelor fundamentale, cât și în domeniul celor aplicative. Din păcate, această perioadă a fost prea scurtă pentru a avea un efect de durată, iar astăzi observăm tendința de scădere a finanțării științei.

Să analizăm dinamica investițiilor în educație, sănătate și știință în Republica Moldova în comparație cu Belarus, Federația Rusă, România și Ucraina. Țările au fost selectate din considerentul vecinătății regionale a acestora cu Republica Moldova, precum și din motivul „asemănării” istorice și sociale. Vom începe cu datele din Rapoartele de dezvoltare umană a UNDP privind indicele dezvoltării umane.

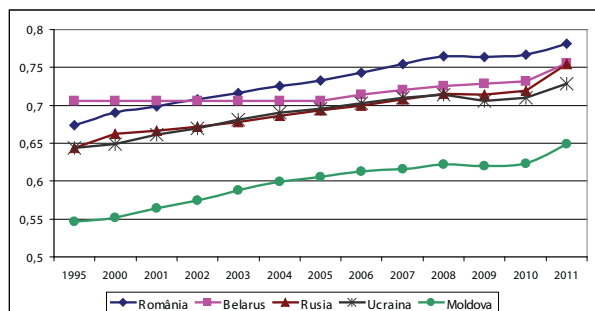

Figura 1. Indicele de Dezvoltare Umană în unele țări CSI și în România.

Sursa: Human Development Reports, UNDP

Conform datelor prezentate în figura 1, în toate țările, inclusiv în Republica Moldova, poate fi observată tendința de majorare a acestui indice. Totuși, pentru Moldova indicele respectiv este considerabil mai mic, în comparație cu celelalte țări prezentate în raport, România fiind în top începând cu anul 2003.

Să facem o comparație a investițiilor de stat în educație în aceleași țări.

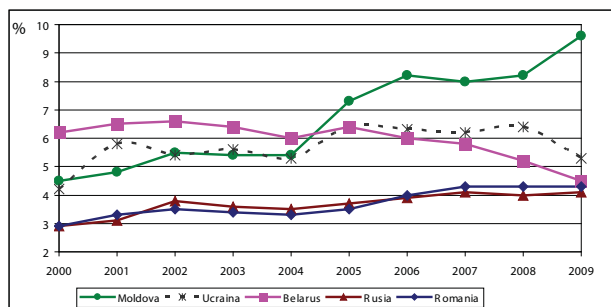

Figura 2. Volumul alocațiilor bugetare pentru educație în unele țări CSI și România (% din PIB).

Sursa: Global Education Digest

Datele din figura 2 demonstrează, că alocațiile statale pentru educație în Republica Moldova depășesc cifrele respective ale altor state analizate începând cu 2005. E de menționat că investițiile în educație au început să crească în anul 2004, anume atunci când a fost majorată finanțarea pentru sfera științei și inovării.

Să vedem care este situația cu investițiile în sănătate în țările analizate.

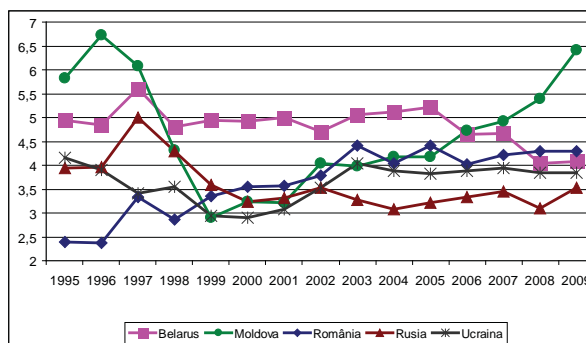

Figura 3. Alocații bugetare pentru sănătate, % din PIB. Sursa: World Health Organization

Datele din figura 3 denotă că volumul de cheltuieli pentru sănătate (% din PIB) în Republica Moldova erau în continuă scădere până în 1999, fiind majorate începând cu 2002, iar din 2007 aceste alocații sunt mai mari decât în celelalte țări. Observăm că Rusia are cel mai mic procent din PIB pentru sănătate începând cu 2003.

Să comparăm care sunt alocațiile pentru sfera științei și inovării în Republica Moldova și celelalte țări analizate.

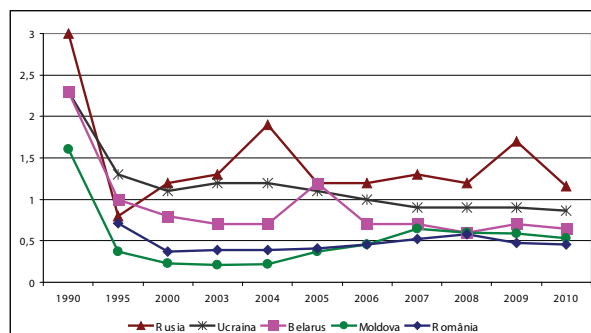

Figura 4. Alocații pentru știință, % din PIB în unele țări CSI și România.

Sursa: Наука и инновации, спецвыпуск, сентябрь 2011, Национальная академия наук Беларуси; Science and Technology Data, World Bank

Din figura 4 se observă că cel mai mare procent din PIB pentru sistemul de cercetare-dezvoltare este alocat în Federația Rusă, alocațiile pentru sfera științei și inovării în Republica Moldova fiind cele mai mici până în 2004. Începând cu 2005 acest indice a început să crească, întrecând la acest capitol în 2010 doar România.

Analizând datele din figurele 2, 3 și 4 observăm că educația și sănătatea în Republica Moldova sunt finanțate mai bine în comparație cu alte țări din CSI și România, pe când sfera științei și inovării este într-o situație mai puțin favorabilă.

Datele Institutului de Statistică UNESCO privind cheltuielile țărilor per cercetător arată că cele

mai puține alocații per cercetător sunt în Republica Moldova – doar 13,7 mii dolari SUA, această cifră fiind de aproape 5 ori mai mică decât în Federația Rusă.

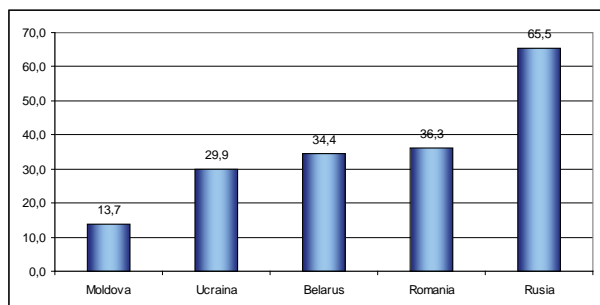

Figura 5. Cheltuieli per cercetător în unele țări CSI și România (mii \$ SUA, în PPC, prețuri constante – 2005).

Sursa: Data center. Institute of Statistics UNESCO

Analiza datelor prezentate în lucrare arată că în Republica Moldova educația și sănătatea se bucură de o susținere mai mare a statului în comparație cu sfera științei și inovării, pe când în țările din regiune situația în aceste trei domenii importante pentru dezvoltarea potențialului intelectual, prin urmare și a statului în întregime, este mai uniformă.

Ținând cont de PIB-ul modest al Republicii Moldova, este complicat să facem concluzii categorice cu privire la finanțarea satisfăcătoare sau nesatisfăcătoare a sistemului educației și ocrotirii sănătății în țara noastră, însă putem să constatăm ferm, că pentru sfera științei și inovării finanțarea actuală este departe de a fi satisfăcătoare.

Bibliografie

1. Theodore W. Schulz. Investment in Human Capital // The American Economic Review, Vol. 51, No. 1 (Mar., 1961), 1-17, <http://links.jstor.org/>
2. Gary S. Becker (1964, 1993, 3rd ed.). Human Capital: A Theoretical and Empirical Analysis, with Special Reference to Education. Chicago, University of Chicago Press. ISBN 978-0-226-04120-9.
3. Супян В. Б., США: человеческий потенциал в «экономике знаний», Электронный научный журнал «Россия и Америка в XXI веке», №3, 2009, http://www.rusus.ru/?act=read&id=167#_ftn1
4. OECD Glossary, <http://stats.oecd.org/glossary/>
5. Gang Liu. Measuring the Stock of Human Capital for Comparative Analysis. France, OECD, 2011, http://www.oecd-ilibrary.org/economics/measuring-the-stock-of-human-capital-for-comparative-analysis_5kg3h0jnn9r5-en
6. Rotaru, A., Cujba R., Alexeeva, S. „Unele aspecte ale capitalului uman din Republica Moldova. Studiu comparativ“, „Akademos“, nr. 1 (24), 2012, pag. 32-36.
7. UNDP. Human Development Reports, <http://hdr.undp.org/en/>
8. Global Education Digest, Institute of Statistics UNESCO, <http://www.uis.unesco.org>.
9. World Health Organization, <http://www.euro.who.int>
10. Наука и инновации, спецвыпуск, сент. 2011, Национальная АН Беларуси - <http://belisa.org.by/>
11. Science and Technology Data, World Bank, <http://data.worldbank.org>
12. Data center. Institute of Statistics UNESCO, <http://stats.uis.unesco.org/>

Iurie Matei. *Vis cu ceas defect*. 2002, ulei/pânză, 80x100 cm